

HENDRIK NICOLAAS WERKMAN

OBRA IMPRESA 1923-44

IVAM CENTRE JULIO GONZÁLEZ

28 abril / 28 juny 1998

L'exposició de l'artista holandès H.N. Werkman (Leens 1882 - Groningen 1945) s'inscriu dins del programa de l'IVAM d'analitzar l'obra d'aquells artistes de les avantguardes europees que en el període d'entreguerres obriren l'art a les noves propostes estètiques oferides pel desenvolupament de disciplines com ara la tipografia i les diverses tècniques d'impressió. La seua tipografia apareix entre les més avançades de l'època, al costat d'experiments dadaïstes i constructivistes, i ha exercit una gran influència sobre el disseny gràfic modern. L'exposició analitza el llenguatge innovador de Werkman que als anys vint i trenta es va caracteritzar per la complexitat, riquesa i rotunditat de les seues propostes, i compta amb la col·laboració de la Fundació Werkman i el Stedelijk Museum d'Amsterdam que atresoren la part més important de l'obra de l'artista.

L'obra experimental de Werkman va connectar amb les propostes avantgardistes del seu temps, unint el seu nom als de Schwitters, Van Doesburg, Mondrian i l'*Oberdada* Baader. A pesar de viure relativament aïllat de la ciutat de Groningen, les seues inquietuds artístiques l'aproximaren a les innovacions sorgides amb la irrupció del moviment Dada, així com també l'expressionisme i tendències constructivistes i abstractes del moment. Això no obstant, la intensitat poètica del seu treball i la seua frescor transcendeixen la rígida ortodòxia de les avantguardes i fan de Werkman un dels pocs artistes realment singulars d'aquest segle.

Durant la seua formació, el jove Werkman va quedar molt impressionat per una exposició de Van Gogh que es va celebrar a Groningen el 1896 i que va despertar el seu interès per la pintura. Després d'acabar els estudis secundaris, va obtenir un treball en una empresa publicitària i editorial. A continuació va treballar com a periodista al *Groninger Dagblad* i més tard al *Nieuwe Groningsche Courant*, on tenia al seu càrrec una columna diària que signava sota el pseudònim *Faroo*.

Després d'un curt aprenentatge amb els impressors Wildervank, va obrir la seua pròpia impremta a Groningen, on es va dedicar a la impressió de fullets, pamflets, manifestos, poemes, invitacions, catàlegs, etc. El nucli artístic de Groningen tindria en la impremta de Werkman un dels seus centres de reunió. Freqüentaven aquestes reunions artistes com per exemple J. Altnik, J. Wiegiers i J. Van der Zee, importants membres del grup artístic De Ploeg, moviment d'avantguarda en contacte amb els nous corrents que al principi del segle XX revolucionaren la percepció estètica.

En aquesta època va contraure matrimoni amb Janjse Cremer. En morir la seua dona el 1917, Werkman iniciaria la seua activitat artística amb una sèrie d'olis. En les seues primeres obres predominava un caràcter figuratiu que, a l'hivern del 1919, donaria pas a una pintura més lliure i imaginativa. Poc després s'integraria en el grup De Ploeg, i es va convertir en un dels membres més actius del grup, participant amb ells en una exposició col·lectiva en què va mostrar per primera vegada les seues obres.

El 1922 publica els sis números que isqueren de la revista *Blad voor Kunst*. Però a conseqüència de la crisi econòmica que sobrevingué després de la Primera Guerra Mundial ha haver de vendre el seu negoci el 1923. A partir d'aleshores Werkman es dedicaria a la seua faceta més creativa. Amb l'ajuda financera d'uns amics va instal·lar una petita impremta a l'òtic d'un magatzem situat al carrer Lage der A de Groningen, on va començar a produir els seus *druksels* o obres impreses úniques en què va utilitzar directament les tintes d'impressió emprant una premsa manual. Destaquen entre els treballs d'aquesta època els primers lliurament de la revista *the next call*, una publicació d'avantguarda que va contribuir a la difusió internacional de la seua i amb la qual va superar l'immobilisme que observava en els artistes de De Ploeg.

Vers el 1926 Werkman tornava a estar amb problemes financers. Això no obstant, el taller d'impressió va poder prosseguir amb la col·laboració de Wybren Bos. El 1929, acompanyat per Jan Wiegiers, va visitar Colònia i París. A la seua tornada començaria a emprar nous mètodes d'impressió, aplicant el corró de tinta directament sobre el paper i emprant tècniques d'estampació amb també en les seues composicions. Va participar en l'exposició internacional de *Cercle et Carré* que es va celebrar a París el 1930 invitat per Michel Seuphor, i una obra seua és inclosa en la Col·lecció Internacional d'Art Modern del Museu Sztuki de Łódź de Polònia.

Fruit de les seues investigacions, va desenvolupar als anys trenta la tècnica de dibuix picat que va combinar amb uns altres mètodes en la realització de la sèrie *Hot Printing*, amb unes clares connotacions jazzístiques. Poc abans de començar la Segona Guerra Mundial el 1939, W. Sandberg va organitzar una exposició de Werkman a la Galerie Helen Spoor d'Amsterdam. Durant la invasió d'Holanda per les tropes de l'eix, funda el 1940, juntament a Adri Buning, August Henkel i Ate Zuihoff, l'editorial *Der Blauwe Schuit*, considerada subversiva pels nazis. Aquesta editorial va realitzar la impressió d'un poema de Martinus Nijhof, primera d'una sèrie de quaranta publicacions de suport a la resistència durant els anys d'ocupació.

Werkman va presentar algunes de les seues obres en una exposició col·lectiva del Stedelijk Museum d'Amsterdam el 1941, any en què va realitzar la sèrie *Amsterdam-Castricum* i va il·lustrar el llibre de Martin Buber *Die Legende des Baalschem*; les deu primeres composicions d'aquesta sèrie de les llegendes hassídiques les completaria el 1942, quan realitza també la sèrie *The Women's Island* (L'illa de les dones). Un any després ixen a la llum els deu gravats corresponents a la segona sèrie de les llegendes hassídiques.

El darrer número de *Der Blauwe Schuit* va aparèixer el 1944, però Werkman encara col·laboraria en un parell de publicacions clandestines. Pel març del 1945 és arrestat per la policia alemanya com a sospitós de realitzar publicacions clandestines i mor afusellat el 10 d'abril, tres dies abans de l'alliberament de Groningen per les tropes aliades. Les obres confiscades durant el seu arrest es cremaren en un incendi durant els combats per l'alliberament de Groningen. L'octubre del 1945, acabada la guerra, W. Sandberg, que acabava de ser nomenat director del Stedelijk Museum d'Amsterdam, va organitzar una gran retrospectiva de l'obra de Werkman.

IVAM CENTRE JULIO GONZÁLEZ

Guillem de Castro, 118 - 46003 València
Tel. 96 386 30 00 - Fax 96 392 10 94

De dimarts a diumenge de 10 a 19 hores
Diumenge, dia del Museu, entrada gratuïta
Dilluns tancat

 GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

